

Europas historie, verdenshistorie sett fra Norge

Taler

Anders C. Sjaastad

Dato

8 mars 1982

Sted

Europabevegelsen, Oslo

- 1 Sett fra Norge fortøner verdenshistorien seg ofte som Europas historie. Dette skyldes ikke bare naturlig nærsynthet fra vår side. Helt til vår tid har interessekonflikter i Sentral-Europa utløst konflikter som har bredt seg ut over kontinentets grenser. Inntil midten av dette århundre var Sentral-Europa nervesenteret i internasjonal politikk. I dag har supermaktene langt på vei overtatt stormaktenes gamle roller. Samtidig førte krigen og utviklingen i den første etterkrigstid til en ideologisk og alliansemessig deling av Sentral-Europa. På den vestlige side av det nye vannskillet vokste det raskt frem et nært samarbeid mellom gamle arvefiender. I utgangspunktet var formålet først og fremst å forebygge muligheten for nye voldelige konflikter stormaktene imellom. Men utviklingen skapte nye behov. Sovjetunionen unnlot ikke bare å bygge ned sitt krigsmaskineri. Landet benyttet også sin sterke stilling til å tvinge igjennom kommunistiske maktovertakelser i hele Øst-Europa.
- 15 På vestlig side ga denne utviklingen støtet til dannelsen av Atlanterhavsalliansen. USA ble igjen trukket inn i den europeiske maktbalanse i en allianse av statene rundt Atlanterhavet. Det var således en broget samling nasjoner med ulike kapasitetsmessige forutsetninger og strategiske interesser som samlet seg til forsvar mot hva de oppfattet som en akutt trussel. I utgangspunktet var NATO en klassisk allianse, dvs. kun en avtale om gjensidig støtte i tilfelle krig. Men etter få år ble det etablert et integrert forsvarssamarbeid i fred som et svar på Sovjetunionens store stående styrker. Senere ble det rent europeiske samarbeidet sikret inn på også å hevde Vest-Europas interesser i en verden med stadig mindre respekt for fordums storhet.

25

Det er påfallende hvor hurtig utviklingen har gått. I dag har de gamle stormaktene problemer med å hevde seg på absolutt topplan i internasjonal politikk - selv når de samarbeider på det mest intime. Ja, enkelte med sans for konspirasjonsteorier påstår til og med at de vest-europeiske land er degradert til

et påtenkt krigsteater for et oppgjør mellom supermaktene. Av flere grunner deler jeg ikke en slik oppfatning. Men påstanden kaster allikevel lys over enkelte av Europas problemer og utfordringer.

- 35 På mange områder er Vest-Europa supermaktene likeverdig. Ut fra befolkningstall og produksjonskapasitet vil f.eks. et samlet Vest-Europa lett kunne oppta konkurransen med USA og Sovjetunionen. Men på to områder trer supermaktenes fortrinn helt klart frem; det ene er knyttet til våpenteknologi og rustningsnivå; det andre til politiske strukturer.

40

- I årene etter krigen overtok USA langt på vei det militære ansvar for Vest-Europa. Dette skyldtes flere forhold. Dels var det forholdsvis uproblematisk for USA å gi Vest-Europa en altomfattende atomgaranti. Som den usårbare, dominerende kjernevåpenmakt, var det ikke vanskelig å true enhver som måtte
45 ha aggressive hensikter overfor en vesteuropeisk alliert med massiv gjengjeldelse. Men USAs ansvar for Vest-Europa var også en følge av vesteuropeiske disposisjoner. Da Vest-Europa var gjenoppbygget og hadde gjenfunnet sin sterke økonomiske stilling, førte ikke dette tilsvarende satsing på eget forsvar. Med en amerikansk atomgaranti i ryggen og betydelige nordamerikanske styrker
50 permanent stasjonert i Forbundsrepublikken, kunne Vest-Europa tillate seg å nedprioritere egne forsvarsanstrengelser til fordel for andre goder.

- Jeg vil ikke underkjenne de franske og britiske anstrengelser for å opprettholde egne kjernefysiske gjengjeldesstyrker. Men slik jeg vurderer det, er disse av et for
55 beskjedent omfang til å gjøre selv Frankrike og Storbritannia uavhengig av den amerikanske atomparaply. Denne avhengigheten har klare følger i NATO-sammenheng, og gir USA en mer dominerende stilling i NATO-samarbeidet enn landet ellers ville ha hatt.

- 60 Da USA engasjerte seg i forsvaret av Europa, skyldtes det ikke minst sterke kulturelle, ideologiske og følelsesmessige bånd mellom Nord-Amerika og Europa. Disse spesielle båndene kan selvfølgelig ikke forhindre at USA og Vest-Europa har ulike interesser på mange områder. Det er selvsagt at disse interessemotsetningene tidvis skaper vanskeligere samarbeidsforhold innen
65 NATO. Når massemediene i disse dager hevder at samarbeidsforholdene aldri har vært dårligere enn nå, må det imidlertid skyldes slett hukommelse eller manglende historiekunnskaper. Ett stikkord i denne forbindelse er Suez 1956. Da var det virkelig snakk om krise mellom de allierte.

NATO vil alltid leve med en spenning mellom medlemslandene. Det er naturlig i en allianse som består av selvstendige nasjoner. Det interessante er derfor hvorledes slike interessemotsetninger løses, og hvilke anstrengelser Vest-Europa gjør for å utfylle USAs dominerende stilling innen alliansen. I denne forbindelse

75 trer den andre av supermaktenes fortrinn klart frem. Det gjelder forskjellene i den politiske struktur mellom USA og Sovjetunionen på den ene side og Vest-Europa på den annen. Mens supermaktene er enhetlige nasjonalstater, består Vest-Europa av en rekke mindre, selvstendige stater, som samarbeider mer eller mindre forpliktende innen ulike organisasjoner og fora. Vest-Europa mangler

80 således på de fleste områder den formelle struktur som er nødvendig for å kunne handle som en politisk enhet. I tillegg opplever man ofte at de vesteuropeiske land ikke har sammenfallende interesser, og at det derfor ikke er mulig å bli enige om en felles europeisk politikk. I NATO-sammenheng hender det ikke sjelden at europeiske land deler USAs syn slik at det rett og slett ikke eksisterer

85 noe genuint ønske om å finne frem til rene europeiske standpunkter som motvekt mot de amerikanske. I historisk perspektiv er det i denne sammenheng nærliggende å peke på de spesielle forbindelser mellom USA og Storbritannia innen NATO-alliansen. Det er de som hevder at disse virket ødeleggende på hele den europeiske integrasjonsprosess.

I slutten av 60-årene ble det imidlertid organisert et forholdsvis omfattende samarbeid mellom de europeiske NATO-stater. Hensikten var å styrke og samordne det europeiske bidraget til fellesforsvaret. Frankrike, som ikke deltok i det integrerte militære samarbeidet, valgte å bli stående utenfor Eurogruppen.

95 Det samme gjorde Island. Dette samarbeidet var også rettet mot de sterke isolasjonistiske tendenser i USA på denne tiden. Isolasjonistenes fremmarsj skapte behov for å spre informasjon i USA og Canada om de europeiske lands forsvarsinnsats, og om Vest-Europas vanskelige militære og politiske situasjon. Dette er fremdeles en høyt prioritert oppgave i Eurogruppens regi. De nyeste

100 signaler fra USA understreker hvilken betydning dette arbeidet må tillegges også i tiden fremover.

Innen Eurogruppen er det etablert en rekke undergrupper for å få til et mer effektivt praktisk samarbeid over landegrensene. Målet er å få maksimal

105 forsvarsinnsats ut av knappe budsjetter. Jeg vil spesielt fremheve det arbeid som er gjort for å sette europeiske styrker i bedre stand til å operere effektivt sammen. Forsvarsministrene møtes to ganger årlig i Eurogruppen for å følge

110 opp det teknisk pregede arbeidet i undergruppene. Det blir da også anledning til
å drøfte spesielle europeiske forsvars- og sikkerhetsspørsmål.

Hittil har dette politiske samarbeidet i Eurogruppen blitt tillagt beskjeden vekt. Dette skyldes forskjellige forhold. Dels har den tekniske rapporteringen fra undergruppene tatt for mye oppmerksomhet. Dels har de enkelte land kunnet
115 ta opp saker uten forvarsel. Resultatet er blitt uforberedte og uforpliktende meningsutvekslinger. En tredje begrensning har vært at man har lagt uforholdsmessig stor vekt på saker som skulle behandles i NATOs forsvarsplanleggingsmøter de påfølgende dager. De europeiske avklaringene har således blitt rettet for meget inn på å definere spesielle europeiske synspunkter
120 overfor alliansens nordamerikanske partnere. Jeg tror at dette i betydelig grad har gått ut over oppmerksomheten om og dynamikken i det sikkerhetspolitiske samarbeidet innen Eurogruppen.

Som nevnt har den amerikanske forsvarsgarantien overfor Europa i noen grad
125 virket som en sovepute for de vesteuropeiske land. Vest-Europa har kunnet tillate seg å bruke mindre til forsvar enn det som ville vært nødvendig uten garantien. Resultatet av dette er blitt stadig klarere etter hvert som Sovjetunionen er blitt USAs jevnbyrdige i strategiske våpen. Samtidig har som kjent Vesten tillatt Sovjetunionen å beholde sin konvensjonelle overlegenhet i
130 Europa. På den bakgrunn er det enkelte som reiser tvil om NATO i dag har reelle muligheter til å få stanset et angrep ved å ta i bruk kjernefysiske våpen. Denne tvilen kan møtes ved at NATO etterstreber en bedre konvensjonell balanse overfor Warszawapakten. Dette kan skje på to måter: Enten ved at østblokken bygger ned sine styrker som ledd i en nedrustningsavtale, eller ved at
135 Vest-Europa tar større ansvar for eget forsvar ved å forsterke sine egne konvensjonelle styrker.

Det siste vil kreve en sterk politisk vilje, fordi det vil bety økte uttellingene til forsvaret i en tid med vanskelig økonomi. I en slik sammenheng vil
140 Eurogruppen som organ for de europeiske lands forsvarsministre ha en betydelig oppgave. Det er i det hele tatt et spørsmål om ikke Eurogruppens medlemmer bør rette mer av sin informasjonsvirksomhet mot egen befolkning. Sterke krefter i europeisk opinion tillegger i dag USAs nærvær i Europa de mest tvilsomme motiver. Supermaktsinteresser er i ferd med å bli et skjellsord i
145 europeisk debatt. Stadig oftere opplever man at USA blir likestillet med Sovjetunionen både når det gjelder motiver og virkemidler. Det er nå på tide å

løfte europeisk sikkerhetspolitisk debatt opp over slike vrangforestillinger.

150 Vi må slå fast at det er de europeiske land som har bedt om amerikansk støtte for
å opprettholde et troverdig forsvar av Vest-Europa. I debatten får man ofte
inntrykk av at det er amerikanerne som trenger seg på Europa. Selvsagt har
amerikanerne interesse av at Vest-Europa forblir ikke-kommunistisk. Men disse
155 interesser er små i forhold til vår egen interesse av å opprettholde nasjonal
uavhengighet og et demokratisk styresett. Vi har med andre ord ulikt mye mer å
vinne ved at amerikanerne blir stående i Europa, enn USA selv.

Jeg tror at mye av den uberettigede kritikken mot USA skyldes de
vesteuropeiske regjeringers passivitet i forsvarspolitiske spørsmål. Når de vest-
160 europeiske land har kunnet være aktive i avspenningsarbeidet og forholdet til
Øst-Europa, skyldes det i vesentlig grad at USA har påtatt seg store og
ressurskrevende oppgaver i forsvaret av Vest-Europa. Forbundsrepublikken
Tyskland har kanskje vært den mest aktive i forhold til Øst-Europa. Samtidig
har den et vesentlig innslag av amerikanske styrker på sitt territorium. Dette
165 viser med all tydelighet at et sterkt forsvar er et godt utgangspunkt for kontakt
og samarbeid over jernteppet.

Frankrike er et annet eksempel på dette. Da den franske regjering besluttet å
bygge opp et uavhengig kjernefysisk forsvar, var det ikke en reaksjon mot
170 amerikansk nærvær i Europa. Tvert imot fryktet franskmennene at den
amerikanske atomgarantien ikke ville bli oppfattet som troverdig i Moskva etter
hvert som det utviklet seg en strategisk balanse mellom supermaktene.

Det er en skjebnens ironi at amerikanerne ofte fremstilles som haukene innen
175 NATO mens vesteuropeiske statsledere høster applaus for fredsinitiativ som
ikke ville vært mulig uten amerikansk tilstedeværelse. I årene fremover må de
europeiske regjeringer ta større del av det politiske ansvar for å opprettholde et
troverdig forsvar. Dette gjelder ikke minst i spørsmålet om å gjennomføre
utplasseringsdelen av NATOs dobbeltbeslutning dersom forhandlingene i
180 Genève ikke fører frem.

Som kjent var det europeerne som ba USA om å få utplassert
mellomdistanseraketter i Europa som en motvekt til Sovjetunionens SS-20-
raketter. Hensikten er å skaffe oss evnen til å nå mål i Sovjetunionen med
185 raketter stasjonert i Europa. På den måten avskrekkes Sovjetunionen fra å

planlegge begrensede angrep mot Vest-Europa ut fra eget "fredet" territorium. I europeisk ordskilde fremstilles det tidvis som om det er amerikanerne som vil pådytte oss disse rakettene. At det hele er et ledd i "amerikanernes
190 verdensomspennende atomstrategi" slik det heter med et nytt kvasi-
vitenskapelig uttrykk. Men det faktiske forhold er altså at utplasseringen skjer
etter europeisk ønske for å øke vårt forsvars avskrekkende evne.

Slik jeg ser det, må det være et mål å utbygge kontaktene mellom de
195 vesteuropeiske land på det sikkerhets- og forsvarspolitiske området. Hensikten
er ikke å skape en motvekt mot USA, men at de europeiske medlemsland skal
kunne påta seg større militært og politisk ansvar for egen sikkerhet. Europas
sikkerhet er avhengig av den amerikanske atomgarantien. Vi er også avhengig av
amerikanske konvensjonelle styrker i Europa og amerikanske forsterkninger i
200 krise- og krigssituasjoner. Men det politiske ansvaret hviler på de europeiske
land.

De vesteuropeiske land bør også vurdere om det er ønskelig å ta en større del av
det militære ansvar ved å forsterke sitt konvensjonelle forsvar. Eurogruppen bør
205 kunne bli et organ for å aktivisere og samordne de europeiske NATO-lands
forsvarspolitiske virksomhet. På forrige ministermøte i gruppen ble det uttrykt
ønske om å styrke det politiske samarbeidet. Vi arbeider nå med å finne
hensiktsmessige ordninger for et slikt samvirke. Fra norsk side vil vi følge opp
denne saken både bilateralt i forhold til de andre medlemmer i Eurogruppen og
210 på selve ministermøtene.

I sammenheng med styrkingen av det politiske samarbeidet i Eurogruppen, vil
det være naturlig å vurdere hvorvidt det kan finnes former som kan bringe
Frankrike med i samarbeidet. Jeg forutsetter da at Frankrike er interessert i
215 nærmere kontakt med en mer politisert Eurogruppe. Sett fra Eurogruppens
synsvinkel vil fransk medvirkning være av stor betydning. I den forbindelse vil
jeg peke på at det europeiske våpensamarbeid nå foregår utenfor Eurogruppen
av hensyn til ønsket om fransk deltakelse. Det er også verdt å merke seg at
Frankrikes strategiske betydning ikke vil bli upåvirket av det spanske NATO-
220 medlemskap. Jeg vil heller ikke unnlate å understreke den faste vilje til å ta
ansvar for eget forsvar som franskmennene tradisjonelt har vist. Dette er en
egenskap som kan få betydning i årene fremover.

Det rene vesteuropeiske samarbeid har etter hvert fått en betydelig bredde. Her

vil jeg imidlertid begrense meg til enkelte områder som berører sikkerhetspolitiske problemstillinger. I den forbindelse vil jeg dvele litt ved utviklingen av det europeiske utenrikspolitiske samarbeidet. I en tid hvor det økonomiske og kulturelle samarbeidet har mistet meget av drivkraften, er det i
230 grunnen bemerkelsesverdig at EF har hatt så stor fremgang i arbeidet med å definere en felles utenrikspolitikk. Det utenrikspolitiske samarbeidet i EF, forkortet EPS, er uformelt organisert og savner forankring i Roma-traktaten. EF-landene har som kjent noe forskjellig sikkerhetspolitisk forankring. Ikke minst av denne grunn bør samarbeidet være fleksibelt og uformelt.
235 Utgangspunktet for det utenrikspolitiske samarbeidet var ikke det beste. Nettopp derfor er resultatene oppsiktsvekkende.

Men selv om EPS har utmerket seg i forhold til andre samarbeidsfelter i EF, er det likevel grunn til nøkternhet når man vurderer resultater og fremtidsutsikter.
240 I begynnelsen av 70-årene var både EF og enkelte medlemsland aktive i forhold til Øst-Europa. Det ble inngått en rekke bilaterale avtaler. Etter hvert fikk man også avtaler direkte mellom EF og østeuropeiske enkeltland. Men selv om EF etter hvert ble de facto anerkjent ved disse avtaler, nekter Øst-Europa å gi fellesskapet en offisiell anerkjennelse. De østlige land forlanger på sin side at
245 COMECON skal få samme folkerettslige stilling som EF, noe som er uakseptabelt for EF-landene.

På kort sikt er det lite som tyder på at EF vil få noe gjennombrudd i sitt forhold til Øst-Europa. Men det er allerede knyttet sterke bånd til f.eks. Polen, Romania
250 og Ungarn, som på lengre sikt kan få stor politisk betydning. Rent historisk eksisterer det gode forbindelser på tvers av jernteppet. Og EF er utvilsomt den vestlige institusjon som best kan holde døren åpen for et utvidet øst-vest samarbeid.

255 I disse dager, der sikkerhetspolitiske motsetninger mellom øst og vest står i fokus, er det nyttig at EF demonstrerer vestlig vilje til å utvide kontakten østover. Men forutsetningen må være at de østlige regimene respekterer de mest elementære prinsipper for mellomstatlige forhold, slik disse er nedfelt i KSSE-avtalen. Bortsett fra den generelle øst-politikken, er det spesielt i forbindelse
260 med KSSE, Midt-Østen og krisen i Polen at EF-landene har vært i stand til å formulere omforente synspunkter i utenrikspolitiske spørsmål. I begynnelsen var hensikten at EPS kun skulle omfatte utenrikspolitiske spørsmål, og at man ikke skulle behandle sikkerhetspolitiske problemer. Men det viste seg raskt at det

265 var umulig å trekke noe klart skille mellom utenriks- og sikkerhetspolitikken. Nå heter det at bare rent forsvarspolitiske spørsmål skal utelukkes.

Jeg tror heller ikke at det vil bli så enkelt å trekke en slik skillelinje i praksis. Ikke minst i øst-vest forhold henger forsvars- og utenrikspolitikk nøye sammen.

270 Bortsett fra Irland er alle EF-land medlemmer i NATO. I tillegg deltar ikke Frankrike i det integrerte militære samarbeid i alliansen. Disse forhold kan bidra til å begrense det sikkerhetspolitiske samarbeidet innen rammen av EPS. Jeg vil spesielt peke på arbeidet for å begrense rustningene. Her er det vanskelig for EF både å nå frem til felles synspunkter, og å diskutere maktbalansespørsmål

275 inngående. Det kan derfor vise seg vanskelig å videreutvikle EPS i årene som kommer.

De viktigste resultatene av EPS-samarbeidet er neppe knyttet til de konkrete omforente standpunkter. EPS er først og fremst et forum for menings- og

280 informasjonsutveksling. Som sådant har samarbeidet stor betydning ved utformingen av de enkelte medlemslands utenrikspolitikk. Ikke minst for de mindre medlemmer er det viktig å kunne trekke på de større lands diplomatiske apparater. Gjennom EPS utvikles det personlige bekjenskaper på alle nivå. Det skaper et godt grunnlag for uformelle kontakter mellom enkelte medlemsland

285 både om bilaterale forbindelser og om forhold til tredjeland.

Dette er integrasjon i ordets beste forstand, en integrasjon som legger grunnlaget for løsning av utestående spørsmål på en rask og uformell mate. Ikke minst disse forhold tilsier at et lite land som Norge vil ha meget å vinne på et

290 nært samarbeid med EPS. Det er derfor gledelig at vi nå er i ferd med å etablere en nærmere formalisert forbindelse med det europeiske utenrikspolitiske samarbeid. Det er et betydningsfullt skritt i retning av å gjøre norske synspunkter hørt i Europa.

295 For en drøy generasjon siden var de europeiske stormakter militært nærværende på alle hav og i de fleste verdensdeler. I løpet av noen tiår har de stort sett trukket sine styrker tilbake til det europeiske kontinent. I dag er det supermaktene som sprer sine styrker over kloden, og høster gevinsten i form av politisk innflytelse. For tiden er f.eks. en liten karibisk øy den mest aktive

300 militære aktør på det afrikanske kontinent. Alle er klar over at cubanerne er der som sovjetiske leiesoldater. Men det endrer ikke det faktum at Vest-Europa stort sett har unnlatt å ty til våpenbruk for å øve innflytelse på Afrikas fremtid. (Man

kan gjetten seg til hva en Winston Churchill ville sagt!). Denne europeiske militære tilbaketrekning er i stor utstrekning resultat av en villet politikk. Dersom Vest-Europa vil, har det økonomisk og teknologisk evne til å spille rollen som supermakt med marinefartøyer på alle hav og raketter innstillet mot de største byer. Men hittil er det få tegn som tyder på at noen tenker eller - kanskje mer korrekt - drømmer i slike baner. De europeiske NATO-land holder tvert imot fast ved Atlanterhavspaktens gyldighetsområde, og går imot amerikanske ønsker om å planlegge med sikte på felles opptreden utenfor traktatområdet.

Dette gjør de rett i. Atlanterhavs-alliansens oppgave er å avskrekke fra, eventuelt forsvare Nord-Amerika og Vest-Europa mot angrep utenfra. Hvis man forsøker å utvide alliansens oppgaver, kan det lett føre til strid om alliansemedlemskapet innen det enkelte medlemsland. Resultatet kan bli en svekkelse av det vestlige forsvar. Men dette fritar ikke Vest-Europa for konsekvensene av hva som skjer utenfor dets grenser. Utviklingen i det nære Østen er f.eks. vel så betydningsfull for Vest-Europa som for USA.

Selvfølger det ulike måter å øve innflytelse på. Vest-europeiske land har f.eks. en økonomisk og teknologisk evne som hver for seg eller samordnet kan gi betydelig politisk innflytelse. Men i enkelte sammenhenger vil ikke dette være tilstrekkelig til å få den avgjørende innflytelse over utviklingen. USA har tatt konsekvensen av dette, og på nok et felt nyter Europa godene av amerikanernes vilje til å handle. Samtidig opplever vi nok en gang at vesteuropeere som er med på å høste fordelene av amerikansk virksomhet, er de første til å heve en moralsk pekefinger mot USAs politikk. Jeg er selvsagt ikke beredt til å forsvare alle amerikanske vurderinger, handlinger og begrunnelser for handlinger i internasjonal politikk. Men vi stikker hodene i sanden hvis vi tror at hva som skjer under fjerne himmelstrøk ikke også kan få følger for oss. Og nå tenker jeg ikke bare på mulige følger for Europas økonomiske fundament, men på forutsetningen for hele vår samfunnsform og nasjonale uavhengighet.

Det er et nesten uoversiktlig antall faktorer og forhold som til sammen skaper en global maktbalanse. Nettopp derfor kan det være vanskelig å måle betydningen av hver enkelt faktor i en større sammenheng. Dette kan gjøre det vanskeligere å vinne politisk forståelse for enkelte militære disposisjoner, som kan vise seg å få betydning for utviklingen i en større regional, kontinental eller global sammenheng. Problemet er egentlig enkelt å formulere: Hvilke handlinger, eller

manglende handlinger, kan i siste instans få maktbalansen til å vippe?
Erfaringene viser imidlertid at dette ofte er vanskelig å fastslå selv i ettertid. Men
345 dette rokker ikke ved behovet for å foreta slike vurderinger. Den dagen
maktbalansen eventuelt begynner å vippe, kan prisen for våre unnlatelser bli
høy.

I Vest-Europas midte har vi enkelte stormakter med noen århundrers erfaring
350 og tradisjon når det gjelder maktbalansetenkning. Dette er også stater med et
ikke ubetydelig militært potensial. Jeg vil tro at disse mener at de fremdeles har
en rolle å spille utenfor Europas grenser. I NATO er man enige om at
planlegging av militært samvirke utenfor paktens gyldighetsområde må skje
bilateralt mellom USA og de europeiske medlemmer som er interessert i slikt
355 samarbeid. De europeiske NATO-land har således ikke formulert noen klar
politikk når det gjelder bruk av virkemidler utenfor alliansens geografiske
område. Men det er god grunn til å tro at det vil herske ulike oppfatninger om
dette spørsmål.

Som vist er dette et problem man kan definere seg bort fra i NATO-
360 sammenheng. Det vil derimot ikke bli like enkelt i en ren vest-europeisk
sammenheng. I første omgang kan det skape betydelige vanskeligheter for
videreutviklingen av EPS. Men i siste instans går det på hvilket Europa vi vil
arbeide frem mot. Ønsker vi å fortsette med et løst samarbeid mellom
365 uavhengige stater? Eller ønsker vi et mer forpliktende samarbeid med sikte på å
øke Europas innflytelse i internasjonal politikk? I så fall kan man tenke seg to
idealmodeller: Vest-Europa som en ren økonomisk supermakt som er avhengig
av en amerikansk forsvarsgaranti i likhet med f.eks. Japan, eller Vest-Europa
som en virkelig supermakt på linje med USA og Sovjetunionen.

370 Dette er i virkeligheten den sentrale problemstilling i Europa-debatten. For det
finnes ingen snarvei til festtalenes innflytelsesrike og uavhengige Europa. Et
Europa mellom supermaktene må pr. definisjon selv være en supermakt. Å nå
slik status vil kreve betydelige økonomiske uttellingene paret med sterk politisk
375 vilje. Spørsmålet er hva vi ser oss tjent med og hva vi vil.

Kilde

Norsk militært tidsskrift, bd. 152 (4), 1982

URI

380 <https://www.virksommeord.no/tale/europas-historie-verdshistorie-sett-fra-norge>